

Životné prostredie

revue pre teóriu a tvorbu životného prostredia

Roč. XXX

4/1996

Obsah

I. Gojdič: Čriepky slovenskej krajiny ponúknuté svetu (Svetové kultúrne dedičstvo a Slovensko)	173
I. Thurzo: Kultúrne dedičstvo v priestore	177
J. Liptay: Ako sa svetové dedičstvo môže stať svetovým	183
S. Voděra: Památky světového dědictví UNESCO v České republice ...	187
Kutúrne dedičstvo – súčasť životného prostredia	195
P. Gregor: Banská Štiavnica – história a súčasnosť	196
E. Kráľová: Spišský hrad a pamiatky príľahlého okolia	200
J. Lalková: Vlkolínec – pamiatková rezervácia ľudovej architektúry ...	204
Tribúna	
Rub a líc jednej mince (anketa)	208
J. Drdoš: Krajinná ekológia v pohľade slovenských špecialistov	211
Esej	
M. Huba: Kultúrne dedičstvo, kultúrna diverzita a trvalo udržateľná spoločnosť	213
Kontakty	
J. Liptay: ICOMOS – Medzinárodná rada pre pamiatky a sídla	216
Aktuality	
L. Weismann: Ocenenie výsledkov slovenských vedcov	171
T. Münz: Myslíme (a žijeme), aby sme boli	171

Svetové kultúrne dedičstvo – súčasť životného prostredia

Mnohých prekvapí toto spojenie, zvykli sme si kultúru a prostredie chápať ako dve nezávislé veci. Je to prejav dlhodobého rezortizmu – sú to dva svety štátnej politiky. Životné prostredie sme sa naučili vnímať príliš racionálne, menej sa zaoberáme pocitmi, ktoré v nás vyvoláva. Pohľad na pamiatky architektúry mnohým nič nehovorí, nič k nim necítia, sú málo ponorené do našich srdiec.

Téma tohto čísla časopisu má byť znamením zblíženia a spolupatričnosti životného prostredia s kultúrou národa, pretože životné prostredie je najzomrenejšou scénou kultúrneho vyžitia človeka. Zbaviť sa rezortného myslenia znamená schopnosť prežívať prostredie, v ktorom žijeme, znamená uvedomenie, že kultúrnosť k nám neprichádza len z divadiel. Najpôsobivejším znamením spolupôsobenia pamiatok ľudského umu a činov v pretváraní konkrétneho prostredia je kultúrne dedičstvo staveľského umenia.

Kultúrne dedičstvo zvyčajne rozdeľujeme na svetové a ostatné, pamiatky na vyhlásené a nevyhlásené. Pokladám to len za mechanizmus, ako upútať a zdôrazniť hodnoty prostredia, v ktorom žijeme. Budúcnosť, to nie je len zápis vyvolených, ale súpis povolaných. Aj my začíname prezentáciou tých kultúrnych pamiatok, ktoré sú zapísané do svetového dedičstva, stali sa predmetom svetovej pozornosti a starostlivosti. Ich význam autori v tomto čísle nielen približujú, ale hlavne vysvetľujú v kontexte sveta, Európy a štátu. Vo svetle ich významu a výnimočnosti si uvedomíme súvislosti a hĺbku úloh, ktoré riešime a budeme riešiť.

Predstavujeme troch reprezentantov SR zapísaných do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva. Banská Štiavnica je svojou veľkoleposťou, ale hlavne citlivým prístupom staveľov vodných diel, symbolom umenia a kultúrnej vyspelosti jej súčasníkov. Pohľad na toto mesto je oslavou krajiny, v ktorej sa nachádza, je odkazom a inšpiráciou aj pre staveľov dnešných miest. Spišský hrad s okolím presvedčivo dokazuje, ako možno umocniť obraz krajiny, dáva pečať kultúrnosti tomuto regiónu. Pohľad na Vlkolínec je dojímavý, spojenie ľudovej architektúry s prírodou očarí aj najracionálnejšieho človeka. Tu možno pochopiť, že záchranou ľudovej architektúry zachraňujeme aj prírodu, uvedomiť si, že ľahostajnosť k ľudovej architektúre na Slovensku je hriechom voči prírode. Obohatením problematiky je súvzťažnosť a myšlienková prepojenosť s Českou republikou, ich prístup ku krajine bohatej na kultúrne dedičstvo je pre nás nielen inšpiráciou, ale aj oslovením.

V tomto čísle nášho časopisu by sme chceli pohľadom na kultúrne dedičstvo objaviť a osvetliť jeho vzťah k životnému prostrediu. Kultúrne dedičstvo a životné prostredie spája minulosť s prítomnosťou, je výzvou pre budúcnosť. Osud svetového kultúrneho dedičstva závisí od stavu životného prostredia, preto je najvyšší čas vidieť a prežívať krásu našich pamiatok so zodpovednosťou za životné prostredie.

Michal Šarafín

M. Lichner: Konferencia miest svetového dedičstva	172
Z. Gécsová: Pamiatky a čas	217
M. Šarafín: Spišské Podhradie – mestu záleží na budúcnosti	218

Recenzie

I. Thurzo: Názory a dokumenty	219
M. Ružička: Život pod hladinou	220
Prečítali sme	221
Kalendárium	222

Contents

I. Gojdič: Fragments of the Slovak Landscape Suggested to the World (World Cultural Heritage and Slovakia)	173
I. Thurzo: Cultural Heritage in Space	177
J. Liptay: How World Heritage Can Become World's	183
S. Voděra: Monuments of World Heritage UNESCO in the Czech Republic	187
Cultural Heritage – a Component of Environment	195
P. Gregor: Banská Štiavnica – History and Present	196
E. Kráľová: Spišský hrad Castle and its Surroundings	200
J. Lalková: Vlkolínec – Monument Reserve of Folk Architecture	204

Tribune

Both Sides of the Coin (public inquiry)	
J. Drdoš: Landscape Ecology in the View of Slovak Specialists	208

Essay

M. Huba: Cultural Heritage, Cultural Diversity and Sustainable Society	213
---	-----

Contacts

J. Liptay: ICOMOS – International Committee for Monuments and	
--	--

World Cultural Heritage – a Component of Environment

Many people are surprised by this connection, as we have used to understand culture and environment as two independent things. It is a result of the long-term departmentalism – they are two worlds of state policy. We have learned to perceive the environment too much rationally, we deal less with the feelings it raises in us. The view of architectural monuments does not tell anything to many people, they do not feel anything to them, they are not our private affairs.

The theme of this issue is to be an attempt of approach and intertwining of the environment with the culture of the nation, because the environment is the most extent scene of cultural self-realization of man. To get rid of departmental way of thinking means the ability to experience the environment we live in, it means the recognition that culture does not come to us only through theatres. The most effective sign of coexistence of monuments of human skill and acts in transformation of concrete environment is the cultural heritage of architectural art.

Cultural heritage is divided to world's and the other's, monuments to registered and non registered ones. I think it is only a mechanism how to emphasize the values of the environment we live in. The future, is not only the registration of the elected, but it is the list of the called. We have also started with a presentation of cultural monuments registered as world heritage that came to the limelight and care of the world. Their importance is not only being approached by the authors, but mainly explained by them in the context comparing Europe, world and a country. In the sense of their importance and particularity we shall understand the inferences and significance of the tasks we are solving and will solve.

We present three localities registered in the List of world cultural and natural heritage. Banská Štiavnica is by its magnificence, but mainly by sensitive approach of builders of water plants the symbol of art and high standard of culture of its contemporaries. The view of this town is the celebration of the surrounding landscape, it is an inspiration also for today's town designers. Spišský hrad fortress and its surroundings show how we can intensify the view of the landscape, it gives culture to this region. The view of Vlkolínec is touching, the connection of folk architecture and nature enchants also a most rational man. Here we can understand that by protection of folk architecture we protect also nature, that indolence to folk architecture in Slovakia is a sin against nature. The approach of the Czech Republic to its landscape rich in cultural heritage is an inspiration for us.

In this issue of our journal we would like to discover and elucidate the relation of cultural heritage to the environment. Cultural heritage and the environment connect the past with the present, it is an appeal for the future. The fate of world cultural heritage depends on the state of the environment, therefore it is high time to see and experience the beauty of our monuments with the responsibility for the environment.

Michal Šarafín

Settlements	216	Z. Gécsová: Monuments and Time ...	217
Recent news		M. Šarafín: The Future is Important for the Town (Spišské Podhradie)	218
L. Weismann: Assessment of the Results of Slovak Scientists	171	Reviews	
T. Münz: Think (and Live) in order to Be	171	I. Thurzo: Opinions and Documents	219
M. Lichner: Conference of the Settlements of the World Cultural Heritage	172	M. Ružička: Life under the Surface ...	220
		We have read	221
		Calendar	222